סדרת

זכרונות מאר"ץ

זכרונות וסיפורים קצרים
על חייהם של יהודי ארם צובא (חלב)

גיליון מס' 1

ריטה עסיס שרים

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובה (חלב)
World Center for Aleppo (Halab) Jews Traditional Culture

זכרונות וסיפורים קצרים
על חייהם של יהודי ארם צובא (חלב)

גיליון 1

ריטה עסיס שרים

סַבְרִי מָרָנָן

אָחוֹתִי כַּלָּה

אָדֵל

נִינָה

סיפורים וראיונות במסגרת סדרה זו הם אוטנטיים ומובאים ככתבם וכלשונם (לעיתים בעריכה קלה מתחייבת), על דעת יוצריהם וללא מעורבות שלנו בתכנים.

התמונות בספר זה הן להמחשה בלבד.

יצא לאור ע"י
המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלבּ)
רח' הרב אהרונסון 4, תל אביב, 6801233, ישראל.
דואר אלקטרוני: office@aleppojews.co.il
אתר המרכז: www.aleppojews.co.il

היגוי ועריכה: משה כהן.
עריכה ועיצוב גרפי: שלמה מריו ספדייה.

נדפס בישראל
ה'תשפ"ה - 2025

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובה (חלב)

WORLD CENTER FOR ALEPPO JEWS TRADITIONAL CULTURE

מטרות

*ריכוז חומר היסטורי מקיף, שייתן ביטוי נאמן לקהילת יהודי ארם-צובא (חלב) עתיקת היומין ולמורשתה, שתרמה רבות להיסטוריה העולמית של עם ישראל בישראל ובארצות פזוריו והוסיפה פרק חשוב במסכת חייו.

*עריכת מחקר יסודי על תולדות קהילת ארם-צובא וסביבותיה, מבחינה היסטורית, כלכלית, חברתית, דתית, תרבותית ורוחנית, תוך דגש על היותה קהילה שורשית שהצמיחה, במשך דורות, חכמים, גדולי תורה, שהעשירו בספריהם, בדברי הלכה והגות, את תרבותו של עם ישראל, כמו גם אישי חברה וכלכלה שתרמו רבות לישראל ולחברה האנושית.

*טיפוח וקיום מורשת קהילת ארם-צובא במסגרת טיפוח מורשת העדות בישראל המתחדשת.

המייסדים הקימו את המרכז לאור הרעיון, שטיפוח המורשת המפוארת של הקהילה ושימורה, למען הדור הזה והדורות הבאים, חיוניים הם לידיעת תולדות העם היהודי, לקיומו ולשמירת עושרו הרוחני.

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
רח' הרב אהרונסון 4, תל אביב, 6801233, ישראל
דוא"ל: office@aleppojews.co.il
www.aleppojews.co.il

סַבְרִי מָרָנָן

כשידי אוחזת בעט, ההיגיון שלי אומר לכתוב משהו אקטואלי, איזה סיפור מעשה, או סיפור מתח, אבל ליבי תמיד נוטה לגרור אותי לספר על עצמי, על העבר שלי, משהו מזכרונות ילדותי או בגרותי.

יתכן שזה בגלל החוויה הטראומטית שעברתי, כאשר ברחתי עם משפחתי מחלב שבסוריה, בגיל 15 ולא השלמתי את בשלותי. ביום אחד בהיר, עזבתי את ביתי ולא שבתי אליו יותר.

כאמור, כל הזמן אני עסוקה בזכרונות. כל אירוע מזכיר לי משהו מהעבר הרחוק.

ביום ששי בערב כשבעלי עמד וקידש על היין, כשכל משפחתי הסבה על השולחן, פתאום ראיתי את עצמי עם אבי, אימי, שבעת אחי וסבתא שלי בוליסה. כולנו

ידענו שכשאבי חוזר מבית הכנסת, כל בני הבית צריכים להיות מוכנים לקראת הקידוש ואוי לו למי שמאחר. אבי לא היה אדם קשה, אבל כשהוא רעב ורוצה לקדש, אסור לעכבו בשום פנים ואופן. רק סבתא בוליסה תמיד התעכבה.

סבתא שלי הייתה אישה מקסימה, גבוהה, רזה ונאה. היא נהגה תמיד להתגנדר, היא טענה ש־ "יופיה של האישה טמון חציו בצלמה וחציו בכסותה". את אהבתה הרגשתי תמיד כאשר באתי לבקר אותה. היא הייתה זוחלת לכיריים ומכינה את הממתק האהוב עלי " בוטנים מסוכרים". היא ידעה בדיוק מה כל נכד אוהב והשתדלה תמיד לספק את תאוותו.

כשאחד הנכדים חלה, היא נהגה לשבת לידו, להרגיעו, לבדוק לו את הדופק, ואם יש צורך, להניח מטליות לחות על מצחו.

את הדבר שאהבתי מכל היו סיפוריה האישיים וסיפורי האגדות. היא הייתה מוכנה לחזור ולספר אותם שוב ושוב בהנאה רבה ותמיד שינתה כמה פרטים פה ושם, כדי להרשים אותי מחדש.

בין היתר היא סיפרה איך, לאחר נישואיה, כשהייתה כבת שלושים, התפתח ברגלה פצע מוגלתי, התפשט וגדל וגרם לנמק ואז הצטרכו לקטוע לה את הרגל מעל הברך. היא כמובן סבלה המון, אבל סבי, הרב אברהם, שאהב אותה מאוד והיה בעל מסור ואוהב, הזמין לה פרוטזה מיוחדת מגרמניה, כך שיכלה ללכת עם המקל והתותבת וזה הפחית את סבלה מאוד.

אני זוכרת איך הייתה מגלגלת טבק בתוך עלה דק ומעשנת, וכששאלתי אותה מה זה? ענתה לי:" זה כדי לשפר את המצב רוח, ואל תשאלי הרבה שאלות, כשתגד־לי תביני". שתקתי והסתכלתי עליה נהנית ומוציאה ענני עשן ועקבתי אחריהם עד שנעלמו.

"נו איפה סבתא? "צועק אבי בעצבים, אבל היא כרגיל עדיין לא מוכנה. כולנו מסביב לשולחן מחכים ומריחים את הפיתות החמות המכוסות בתאווה, אבל אסור לגעת בכלום לפני הקידוש.

ואז פתאום אמי מחליטה: " סלים, תקדש ונתחיל כבר לאכול, אח"כ כשתבוא סבתא נקדש שוב."

אבל איך עושים את זה בלי לפגוע בסבתא, כי הרי אחד מעשרת הדברות החשוב ביותר הוא " כבד את אביך ואת אמך', ואנו נוהגים כבוד רב, בעיקר כלפי הזקנים.

כולנו היינו המומים מההחלטה, אבל אבי חייך ואמר שזה רעיון מצויין: "אבל ילדים תאכלו בזהירות, כדי שהכל יראה כמו לפני הקידוש." כאשר סבתא נכנסה לחדר האוכל, לבושה בחלוק כחול, עם המקל ביד והתותבת מולבשת על רגלה, היא נראתה בשיא יופייה. היא התנצלה והסתכלה עלינו במבט ערמומי. לא הצלחתי להבין אם היא קלטה את המעשה או לא. הפיתות היו שוב מכוסות, כולנו עמדנו ואז התחיל אבי: " סברי מרנן, ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם בורא פרי הגפן."

אחותי כלה

בין השיחות והברכות המרגשות אותי ביותר בערבי ראש השנה, הן שיחותי עם אחותי מניו יורק.

מרסל, אחותי הבכורה שהיתה הפרח בבית נבלה, ובגיל מאוד צעיר הפסיקה לדעת מהי שמחת חיים ומהו אושר אמיתי.

אומרים שמשברים מחזקים את האדם, כי אחרי ירידה יש עליה ואחרי הגשם מזג האויר מתבהר, כדברי הסופרת הצרפתיה COMTESSE DE SEGUR "APRES LA PLUIE LE BEAU TEMPS". אבל לצערי המשבר של מרסל החל בגיל שש עשרה ולא הסתיים עד היום.

אני זוכרת אותה נערה יפה ושובבה שתמונתה התנוססה בחלון הראוה של הצלם המפורסם ביותר בעיר שלנו, חלב שבסוריה.

כמה הערצתי אותה! הייתי אז בת 6 והיא התקרבה ל־ 14 שנותיה.

ניסיתי לחכות את הליכתה הנשית, תמיד התגנבתי לחדר של אימי לקחת נעלי עקב ולתופף בהם הלוך ושוב בסלון, כי כך היא הלכה, פיזרתי את שערותי כמוה וניסיתי למרוח אודם על שפתי הקטנות כמוה.

אימי כינתה אותה "פופה" שפירושו בובה.

כמו כל נערה בגיל ההתבגרות, מרסל התחילה לגלות את עצמה ולהבחין במבטים של המחזרים הרבים שמסביבה.

היא אהבה את תשומת הלב וחייכה לכל עובר ושב. גם השכנים הערבים לא יכלו להתעלם ממנה, שלחו אליה מבטי הערצה, ניסו לדבר איתה וחיזרו אחריה. ולפעמים כשעמדתי במרפסת שמעתי את אחמד שר לה סרנדה וראיתיה מקשיבה ונהנית עד ששמעה את גערו־תיה של אימי " מרסל היכנסי מיד פנימה!", אז היתה רצה לחדרה יושבת ומתענגת.

התבגרותה ושובבותה של מרסל הפכו לשיחת היום בביתנו, גם בלילות שמעתי את אימי אומרת לאבי :"לולי, מה לעשות עם מרסל,

אני פוחדת עליה מהגויים האלה, אחמד מסתובב כל היום ליד הבית. אני חוששת מאיזה אסון". על מנת למנוע קטסטרופה, הפתרון היה למצוא לה שידוך טוב ולהשיא אותה בהקדם, כי כאשר היא תהפוך לאשת איש, יופסקו כל החיזורים של הערבים.

באותה תקופה, כשאחותי היתה כבת 15 ובאופן מקרי לחלוטין, הגיע לחלב בחור צעיר מדמשק, אמרו עליו שהוא בן של יוסף טחן, בעל מפעל רהיטים. אברהם הבן הגיע לרגל עסקיו לעיר. הוא היה בן 28, בחור נאה עם עיניים כחולות ומבט חודר. אימי אמרה שהוא מזכיר לה את השחקן ג'יימס דין.

כאשר ראה אברהם את מרסל נשבה בקסמה וגם היא התאהבה בו, כפי שנערה בגיל ההתבגרות נופלת ברשתו של בחור נאה ומחזר נלהב.

במהרה התפשטה השמועה בעיר שאחותי עומדת להתארס עם בחיר ליבה אברהם, והיא שיתפה בסוד שלה את הנזירה המחנכת שלה, בבית הספר הנוצרי שבו למדה. המנהלת הזמינה את אימי לשיחה והסבירה לה שמרסל עדיין צעירה מדי ושכדאי לה לסיים את לימודיה תחילה, וכך גם תתבגר קצת ואולי תהיה יותר בשלה לנישואין.

באותה תקופה הרבה נערות נישאו בגיל של מרסל, זה היה מקובל בקהילה, אבל הם נשארו בעיר חלב וקיבלו תמיכה מהמשפחה הקרובה והאוהבת, והצליחו לבנות משפחות מאושרות וטובות.

לכן אימי לא ראתה פסול בכך שמרסל תינשא בגיל כה צעיר.

התלהבותה של מרסל משכה אחריה את כל המשפחה, אי אפשר היה להניא אותה מהמעשה. היא החליטה:" זה יהיה בעלי" וכך היה.

אמנם לפני הנישואין, אימי נסעה לדמשק, מרחק של כ- 7 שעות מעירנו, על מנת להכיר את הורי החתן ולעמוד על טיבם , היא חזרה מאוכזבת וטענה שהם אנשים פשוטים מאוד ולא במעמד שלנו."

טקסי הנישואין שנערכו בעירנו באותה תקופה זכורים לי עד היום. הכלה צועדת בעיר בשמלתה הלבנה עד בית הכנסת וכל המוזמנים מלווים אותה, ובדרך כל אנשי השכונה עומדים מסביב ומברכים.

כשהיא מגיעה לבית הכנסת, לאחר שהחכם היה משיא את הזוג הצעיר בטקס מכובד, היה נהוג לזרוק סוכריות לבנות ממולאות בשקדים שנקראות "מלבס" והמוזמנים היו

מלבס

מתכבדים בעוגיות שקדים שנקראות "כעך בלוז".

כעך בלוז

אחותי חלמה על יום נישואיה, אבל הורי החתן ביקשו שהחופה תיערך אצלם בביתם בדמשק, וכך לא כל בני המשפחה הקרובים זכו להשתתף בשמחה. אני זכיתי. כנהוג אנו, הילדים ארזנו כמאה חבילות של סוכריות בבד רשת לבן עדין, כדי לחלק למוזמנים, וגם את עוגיות השקדים הכנו במגשים יפים וארוזים.

כשהגענו לביתו של אברהם בדמשק, התאכזבנו מקבלת הפנים של המשפחה המצומצמת ומההכנות, אבל חיכינו ליום המחרת.

אחותי לבשה שמלה לבנה מרשימה ביותר, שמלת שכבות עם אבני חן, היא נראתה יפיפייה יותר מתמיד, וכיסתה את פניה בהינומה. כנהוג התיישבה על הספה שם כדי לקבל את פני האורחים.

אנו ציפינו לאירוע מרשים, אך רק קומץ של אנשים הגיע וברך את מרסל ואותנו והאכזבה ניכרה על פניה של הכלה הצעירה:" זה הכול?!" אמרה עם דמעות בעיניה.

כשנכנסה להתייחד עם בעלה, לא ידעה מרסל, נערה בת 16 מה עליה

לעשות, אימי ניסתה להסביר לה, אבל היא בכתה ולא יכלה להירגע, ומשפחת החתן חיכתה לסדין עם הכתם.

אימי שהיתה אשה חכמה ומעשית, לא היססה ופצעה את אצבעה, הרטיבה את הסדין והראתה אותו לחמותה של אחותי. כך נרגעו הרוחות והזוג הצעיר הלך לישון.

אני זוכרת את מבטה האומלל והמתחנן: "הישארו איתי, אל תעזבו אותי!" אבל אנו אספנו את חפצינו, חיבקנו ונישקנו אותה ועזבנו את הכלה הטריה עם בעלה ושבנו לחלב.

כך החל מסע הייסורים של מרסל היפיפייה הצעירה לתוך נישואין אומללים שנמשכו 40 שנה. אפילו אימי לא חזתה מראש את גודל הסבל והכאב שמרסל הביאה על עצמה בנישואין אילו.

היום בשיחותי המרובות איתה לניו יורק, שתינו נמנעות מלדבר עליו. אני דורשת בשלום חמשת ילדיה ונכדיה ומנסה להזכיר לה ימי ילדות מאושרים ומעשי שובבות וכך אני מצליחה לשמוע צחוק חיוור מעבר לקו.

אדל

אימי, אדל דואק ז"ל, היתה אוטודידקטית, עד גיל שלוש עשרה היא למדה בבית הספר " אליאנס" בעיר חלב שבסוריה.

בבית הספר היא אהבה ללמוד רק את השפה הצרפתית, וכשהיה מתקיים שיעור בערבית יצאה מהכיתה, כי היא לא אהבה את השפה.

היא תמיד אמרה שהצרפתים הם עם מיוחד. הם מתקדמים ונאורים.

למרבה הצער נאלצה להפסיק את לימודיה כשסבי נפטר, כי אחיה סלים, הבכור שהפך לראש המשפחה החליט שזה יקר מדי לשלם לירה שטרלינג מזהב שכר לימוד לשנה.

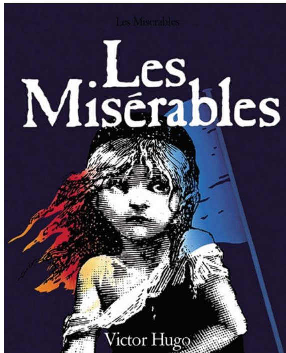
ניסתה להניא אותו מהחלטתו, בכתה, צמה ולא אכלה, הסתגרה בחדרה אבל כלום לא עזר.

מאז, היתה מבקרת באופן קבוע, פעמיים בשבוע בספריה השכונתית ומחליפה ספרים בצרפתית. כינו אותה" dictionaire vivant" .

לימים, כשהתאספו חברותיה למשחק קלפים, בביתנו, היו מבקשות

לשמוע על רומנים וטרגדיות שהיטיבה לספר.

והרבה פעמים יצא לי להיות בבית ולרוב הסתובבתי בסלון, כאילו סתם כך והקשבתי. אני זוכרת איך סיפרה על ז'אן ולז'אן גיבור הרומן "עלובי החיים" של ויקטור הוגו. את הספר רכשה בכריכת עור והיה מונח בספריה בביתנו. פעם אף שמעתי אותה מספרת מספר "אקסודוס", על הסבל של יהודי אירופה ועל היטלר ימח שמו. את הספר היתה עוטפת ומחביאה היטב מפחד הצנזורה .

יום אחד, בהיותי נערה צעירה, כששכבתי לצידה במיטה, היא הניחה את הספר בצד והתחילה לספר לי על הקהילה ועל מה שקרה בזמן הפרעות בחלב.

היא אמרה:" זה השורשים שלך ואת צריכה לדעת אותם וכשתהיי גדולה, גם את תספרי לילדייך. בזמן הפרעות את עוד לא נולדת, היא ממשיכה זה היה בשנת 1947. לפני התקופה הארורה ההיא, זכינו, אנו היהודים בחיים טובים. העיר זכתה לתקופת שגשוג בזמן המנדט הצרפתי ואנו זכינו ליחס טוב מטעם השלטונות, לכן אני גם אוהבת

את הצרפתים, את שפתם ואת תרבותם. מול ביתנו הקימו מועדון יפה ומודרני, שם היינו מתאספים, רוקדים וחוגגים לבושים ממש כמו באירופה. הכל היה טוב לפני קום המדינה".

הפארק העירוני "אל משתל" - חלב

אימי ממשיכה, "בעצם לא על זה רציתי לספר לך, אלא על תקופת הפרעות לאחר שהוחלט באומות המאוחדות על תכנית החלוקה של ארץ ישראל בנובמבר 1947. אני הייתי כבת 35 עם ארבעת האחים שלך משה, מרסל, פולה ומיריי."

"נו, אמא מה קרה אז?" אני מזרזת אותה, לפני שיופיע מישהו מאחי להפריע לנו.

"ביום שהחלו המהומות פחדנו מאוד. כבר בבוקר שמענו את האספסוף הערבי צועק: "אידבח אל יהוד" ו- "פלסטין בלאדנה ואיליהוד כלאבנה". הם צעקו וביקשו לשרוף את בתי היהודים, החנויות שלהם ואת בתי הכנסת.

"זה מפחיד מאוד, מה עשיתם? איפה הייתם?"

בית החולים "סן לואי"

"היינו בבית ואז החלטנו לצאת בהקדם מהבית, לנעול אותו ולברוח למצוא מקום מחבוא, ואיפה? אם לא אצל הנזירות בבית החולים "סן לואי"?

"אז כולכם יצאתם ביחד מהבית, אבא הלך באותו יום לעבודה?

"כמובן שלא, אבל היתה בעיה כי אחיך משה ישן באותו לילה אצל דוד סלים, לכן ביקשתי מאבא שיקדים אותי וילך לבית החולים ואני אאסוף את משה ואצטרף אליו."

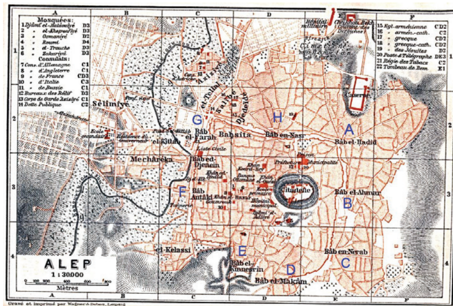
"איזה פחד! את גיבורה אמא."

"יצאתי לרחוב הסואן, מבוהלת מכל השריפות מסביב" מוסיפה אימי לספר בהתרגשות" התחלתי לצעוד בבטחה כשהמון ערבי התחיל לרדוף אחרי ולצעוק "יהודיה, יהודיה!" ידעתי שאין לי סיכוי מולם, שאם אתחיל לרוץ הם ישיגו אותי ויפגעו בי ואז בהברקה של שניה, כמו נס, אני רואה את ג'ורג' הארמני צועד על המדרכה ממול. ניגשתי אליו, אחזתי בזרועו ואמרתי לו:

" ג'ורג', אתה מוכן ללוות אותי בבקשה?"

כשהמתפרעים ראו שאני הולכת בבטחה ואוחזת בזרועו של הארמני, השתכנעו שהם טועים, ושמעתי מאחרי גבי נער אחד אומר לשני" עזוב אותה, אתה לא רואה שהיא לא יהודיה" .ההצגה שעשיתי הצליחה ב"ה.

"אספתי את משה והלכנו לכיוון בית החולים. בדרך ראיתי איך בתים עולים באש ואנשים בוזזים ושודדים וצורחים "אידבח אל יהוד".

מפת חלב

אני רואה את אמא מוחה דמעה ושואלת: "נו הצלחת להגיע לבית החולים?"

"כן כמובן בעזרתו האדיבה של ג'ורג'".

"ואבא, מה היה איתו?" אני מקשה.

כאן החלה אימי לחייך: "הנזירות השכיבו אותו במיטה והכניסו לו מדחום לפה."

"כל הכבוד לנזירות. הן הצילו אתכם. והבית שלנו נשרף גם?"

"הם לא הגיעו אליו והוא נשאר כפי שהוא היום. ב"ה יצאנו בשלום

מכל זה. אבל מאז, אני חושבת איך לברוח מחלב שהפכה להיות עיר שמסוכן לחיות בה ובית כלא גדול לנו היהודים. חבל!"

"מה קרה עם הקרובים שלנו ושאר היהודים?" התעניינתי

היו כאלו שהתחבאו אצל השכנים הארמנים, והיו גם מקרים שהשכנים הערבים הגנו עליהם. בסופו של דבר לא היו פגיעות בנפש"

רק עכשיו נכנסה מרסל לחדר ואמרה: "אמא, רשל קוראת לך, היא מחכה ליד הבית."

חיבקתי את אמא חזק ונשארתי במיטה.

נינה

הקהילה בחלב שבה גדלתי, קידשה את היופי והחכמה, את היופי אצל הבנות והחכמה אצל הבנים.

אימי עליה השלום היתה אומרת: *"la beaute est une sorte de royaute"*

"היופי הוא סוג של מלכות"

בס״ט
ברית מילה
ובמז״ט
נולד לנו בן זכר לחטו״ל אשר יקרא
שמו יום־טוב יצ״ו
אדון נכבד !
יואילו נא לכבדנו לבא לביתנו להכניסו בבריתו של
א״א ע״ה יום שישי י״ח לח׳ תמוז ש׳ תרצ״א שעת שמונה ערבי
יחי״ר שתשישו בצאצאיכם
בחצר המנו״ח מרדיך כפיף נ״ע
סלים אפרים
ארם־צובה י״ז תמוז שנת תרצ״א
דבאת ורעיתו

הזמנה ישנה משנת 1931 לברית מילה בחלב

כשנולד בן זכר כולם שמחו ובירכו את היולדת ואת המשפחה ברכות חמות: " שיגדל בריא לחופה ולמעשים טובים" " שתזכו לגדלו בנחת ובאושר", לעומת זאת כשנולדה ילדה היתה אכזבה גדולה והברכה היתה " שתהיה אחות של שבעה בנים !", חלק מהאבות לא באו לבקר את נשותיהם אחרי הלידה, הם הטילו את האשמה על האישה שלא הצליחה ללדת בן. אימי לא אהבה את ההתנהגות הזאת ולא תמכה בכל הרכלניות שהיו מספרות על יופיין או כיעורן של התינוקות, הן קבעו באופן נחרץ " גרציה יפיפייה בלונדינית עם

עיניים כחולות והגברים יחטפו אותה כשתגדל." ומנגד: "נינה ממש מכוערת והיא תתקשה למצוא חתן."

באותה תקופה , אני זוכרת איך חברתי רוזט שהיתה בגילי נישאה בגיל חמש עשרה לבחור יותר מבוגר ממנה בשמונה שנים, מבלי לדקדק במראה החיצוני שלו וזאת בגלל שנשארו בקהילה מעט בחורים, רוב הנערים הצעירים נטשו את משפחותיהם וברחו לארץ ישראל, כי הפרנסה היתה קשה בעיר וזה החמיר את מצבן של הבנות היות ומספר החתנים הלך והצטמצם.

באוירה הזאת גדלה נינה שכנתנו הילדה השחרחורת הנמוכה והמכוערת בעיני הנשים הרכלניות. למרות שמשפחתה היתה מהמכובדות והעשירות בקהילה, הסיכוי שלה להינשא היה קטן ביותר. " מסכנה נינה" היתה אימי אומרת " ילדה טובה וחכמה מה פשעה שהיא מכוערת, העולם אכזר!"

מה עושה בחורה בקהילה שלנו שאלוהים לא חנן אותה ביופי, היא מפתחת את עולמה הפנימי ואת חכמתה ובינתה.

כך נינה החלה להצטיין בבית הספר ונהגה לקרוא ספרים ולהעשיר את עצמה בידע. כבר בגיל שלוש עשרה החלה ללמד ילדים בגילה שהתקשו בלימודים, שיעורים פרטיים, ובגיל שש עשרה עבדה כמורה בבית הספר היהודי. היא היתה אהובה על כולם, טובת לב, נדיבה, עדינה ועזרה לכל מי שביקש את עצתה אבל: "חתן" כולן הצטערו לומר: "יא חראם !היא לא תמצא."

כך עברו להם השנים ונינה הפכה לבחורה ממורמרת "עם מבט עצוב בעיניים" כך נהגה אימי לומר, בעיקר אחרי שאחותה הצעירה ממנה הקדימה אותה ונישאה. נינה אהבה את אחותה מאוד אבל לא הצליחה לכבוש את הקנאה שאחזה בה ולכן היא החליטה לעזוב את משפחתה ולברוח לישראל ולהתרחק מכל הרגשות שהעכירו את רוחה ופגעו ברגשותיה.

אחרי מספר שנים גם אני ברחתי עם משפחתי בדרך לא דרך לארץ ישראל, שם בחתונה משפחתית שמחתי לפגוש אותה ביחד עם בעלה, גבר נאה וחייכן.

אז היא סיפרה לי איך השתנו חייה כאשר הגיעה לארץ בגיל שלושים ופגשה את דודתה שהתגוררה בקיבוץ בצפון, שם "לראשונה שמעתי בחור פונה אלי בהערצה שחרחורת ונאוה, את מכירה את השיר הזה?

מזמן לא פגשתי בחורה חמודה כמוך. כך החל החיזור של יוסף , בעלי כיום שהיה תלמיד במכללה קרובה לקיבוץ. חשבתי שהוא לועג לי ״היא מוסיפה״ אבל עיניו וחיוכו אמרו אחרת פשוט נדהמתי כשהוא ביקש מחברו לצלם אותנו מחובקים וכעבור כמה חודשים של היכרות ואהבה התחתנו. כששלחתי את תמונת החתונה לאמא שלי הגדילה אותה וכמובן תלתה אותה על הקיר בשמחה. היא כתבה לי שהרכלניות בחלב התחילו להפיץ את השמועה שבארץ ישראל כל קוץ הופך לפרח.

נדפס בישראל

ה'תשפ"ה - 2025

ריטה שרים לבית עסיס, ילידת חלב, בת לאב סוחר בדים ואם עקרת בית שדאגה לחינוכה של ריטה בבית הספר הפרנסיסקני שנמנה על בתי הספר היוקרתיים בעיר. היא גרה בשכונת הג'מילייה בחלב עד שברחה עם משפחתה, דרך טורקיה, לארץ בשנת 1965. סיימה לימודי התיכון באולפנת "אמנה"; בכפר סבא ואת לימודיה האקדמאיים סיימה אוניברסיטת בר-אילן, שם גם עבדה.

ריטה נשואה לרמי (רחמים), מהנדס בניין מאוניברסיטת חלב, בעל משרד עצמאי להנדסה ושמאות מקרקעין בה התמחה והוסמך בארץ ואשר עבד כמהנדס בעיריית תל אביב-יפו ולאחר מכן מונה למהנדס העיר רמת גן, תפקיד שבו כיהן במשך שתים-עשרה שנה. הקשר עם רמי התחזק בחלב בזמן לימודיהם המשותפים בקורס ללימודי אנגלית עד שנפגשו מחדש בארץ והתחתנו בשנת 1975. ריטה לימדה ערבית, אנגלית וצרפתית. היא אמא לשלושה ילדים מוצלחים ותשעה נכדים.

